

TEMPS DE SETGE

**Ruta històrica i literària per la Girona
de la invasió francesa de 1285**

© Ajuntament de Girona

Selecció i redacció dels textos: Elvis Mallorquí

Lectura i interpretació: Mireia Vallès

Origen dels textos:

- Mirambell, Enric, *El setge de Girona en temps de Pere el Gran*, Barcelona: Rafael Dalmau editor, 1963.
- Planas, Sílvia, *Filles de Sara*, Girona: CCG Edicions, 2001.
- Desclot, Bernat, *Llibre del rei en Pere* (a cura de Stefano M. Cingolani), Barcelona: Barcino, 2010.
- Cingolani, Stefano M., *Pere el Gran. Vida, actes i paraula*, Barcelona: Editorial Base, 2010.

Agraïments: Albert Reixach, Josep M. Nolla, Jordi Sagrera i Joan Boadas.

Origen de les imatges: Ajuntament de Girona. CRDI (Erik Estany Tigerström)

Producció: Escola Municipal d'Humanitats - Museu d'Història de la Ciutat, Ajuntament de Girona.

DL GI 1040-2016

Itinerari

Girona a inicis del segle XIV (Llòrdi Sagrera)

1 Jardins del Dr. Figueras	6 Plaça del Correu Vell
2 Hospital dels Capellans	7 Pont de les Peixateries Velles
3 Carrer de Sacsimort	8 Plaça del Mercadal
4 Plaça de Sant Feliu	9 Rambla de la Llibertat
5 Pujada de la Catedral / Escales de la Pera	10 Plaça del Vi / Carrer Ciutadans

1

JARDINS DEL DR. FIGUERAS

E devets saber que la ciutat de Gerona és posada en un secost, riba d'una aigua qui ha nom Ter, e és murada engir de bon mur e de forts qui és ben antic, e sus alt, al cap de la ciutat vers llevant, és l'església de Santa Maria, qui és la seu major, e, al lats de l'església vers migjorn, és lo palau del bisbe. E damunt, sobre tot, en lo pus alt lloc de la ciutat, a mà dreita del palau del bisbe, ha una torre qui és molt bella e forts e alta, de gros mur de pedra e de calç, e ha nom la Torre Geronella, e aquí és la major força de la ciutat. E En Ramon Folc establí bé la ciutat, segons que damunt és dit, aitant com lo mur antic encloïa. E tot l'àls desemparà, llevat l'església de Sant Feliu, qui és fora lo mur vell, sus al peu de l'escala que munta a la seu, e establí aquella església, mas no es poc tenir llongament.

18 de juny
de 1285

(Bernat Desclot, *Llibre del rei en Pere*, cap. CLIII)

Arnau, abat de Sant Pere de Galligants (1297)

Agenollat davant del túmul de fra Berenguer de Sitjar, monjo durant pocs dies i mort feia quaranta-cinc anys, l'abat Arnau plorava de ràbia. Havia vist, amb impotència, com el seu senyor, el bisbe Bernat de Vilamarí, li tombava per terra l'única possibilitat de redreçar el malmès monestir de Sant Pere, que havia perdut el seu arxiu i, amb ell, la seva història. Els designis celestials ho havien preparat tot: el 1251 la possibilitat que Saurina, la filla de Berenguer de Sitjar, morís sense descendència, era remotíssima. Però es va complir el 1294. I la voluntat del ciutadà monjo era clara: volia instituir una almoina per als pobres que es donaria a la seva pròpia tomba. Per pagar-la, el castell de Palagret, entre Celrà i Juià, havia de ser per al monestir. Per això... ho va demanar al bisbe, que era de qui depenia l'última autorització. Però el bisbe no ho va voler. Va donar el castell i tot el seu domini al paborde de Juny de la catedral de Girona. Com si no tinguessin res, aquests pobres canonges de la catedral! I només 100 sous anuals per fer un aniversari en honor del difunt Berenguer de Sitjar i 250 sous més per donar en almoina als pobres. Res, una misèria que condemnava el monestir més antic de la ciutat de Girona a ser una ombra del que havia estat.

2

HOSPITAL DELS CAPELLANS

L'endemà matí partiren-se *tuit* los francesos de Llers e vengueren-se'n atendar vers Gerona de part lo pont. E En Ramon Folc, vescomte de Cardona, (...) féu manament que nengú no els isqués, ne passàs lo mur ne les barreres que ell havia posades, si ell no ho manava. (...) Lo rei de França tramès per lo comte de Foix missatge a En Ramon Folc si es volia retre a ell, que ell li faria tant de bé, que seria lo major hom e lo pus honrat que fos en Espanya après del rei, e, si fer no ho volia, que l'endemà s'aparellàs de la batalla. (...) Amb tant, lo vespre fou vengut, e los francesos hagueren parades llurs tendes e llurs *papallons* sus al pla, riba l'aigua que passa davant Gerona, e puis soparen, e begueren e menjaren a llur guisa, e sol no es guardaven de res, car no es pensaven que res los pogués *noure*.

(Bernat Desclot, *Llibre del rei en Pere*, cap. CLVI)

27 de juny
de 1285

tuit: tots

papalló: tenda
de campanya
de forma cònica

noure: fer mal

Pere Miquel, fill d'en Pelldebruc i pergaminer (1285)

El corn del forn de pa del monestir marcava l'inici del dia al burg de Sant Pere, construït al nord del Galligants. Els malalts de l'Hospital n'estaven ben tips perquè els despertava. Per a en Miquel Pelldebruc, que vivia als Molins de Sant Pere, era el senyal d'aturar-se a fer un mos. Cada dia, encara de fosc, sortia de casa seva cap a les muntanyes de la vall de Sant Daniel per fer feixos i feixines per al forn. Havia heretat del seu pare l'ofici de bosquetà i unes mans gravades per milers de petites cicatrius. D'aquí el nom de "Pelldebruc". El seu fill, en Pere Miquel, va canviar el seu destí. En morir el seu pare, el 1278, va vendre les cases dels Molins i es va instal·lar al mateix burg de Sant Pere per servir millor els monjos. El gener del 1285 va signar un malaurat contracte: va pagar 370 sous per l'arrendament d'un any dels beneficis del molí Boquer i del molí Mitjà del burg de Sant Pere i d'un altre dit de Gironella. No hi va guanyar res. Va ser l'any de la invasió dels francesos. Potser a canvi del seu sacrifici, els monjos van ensenyar-li els secrets del treball del pergamí. El 1299 Pere Miquel era un dels "pergaminers" del burg i vivia entre blanquers, sabaters i cuireters. Un barri amb olor de pell.

3

CARRER DE SACSIMORT

Quan lo rei de França hac estat molt en lo setge de Gerona, e viu que no acabava res per combatre a escut e llança, ne per tirar de *ginys*, que hi tiraven ben set o vuit, ordenà amb son consell que faés fer una *cava* dejús lo mur de la ciutat per tal que caigués, (...) [però] en negun lloc de la ciutat no es podia fer, si allí no es faés, *per ço cor* la ciutat de Gerona és tota posada sobre roca ferma. (...)

Enaprés, lo rei de França fou molt despagat d'açò, e féu fer un *giny* que hom apella *gates*, que era tot embarbotat e encuirat de cuirs de bou e de grossa fusta, en guisa que hom se abé acostar al mur de la ciutat per començar la *cava* pus prop. (...)

El rei de França (...), com veé que açò no li valia res, féu fer cadafals e castells de fust, e féu-los acostar al mur, amb hòmens que metia en aquells castells per combatre lo mur. (...)

El rei de França (...), hagut son consell, féu bastir grans escales e altes, de posts grosses e amb escalons redons, per tal que pujassen al mur. (...)

juliol de 1285

giny: màquina de guerra
cava: mina subterrània
per ço cor: perquè

gates: Construcció coberta amb fusta o cuiro per aproximar-se a les fortificacions de l'enemic

(Bernat Desclot, *Llibre del rei en Pere*, cap. CLXI-CLXIV)

Jaume Mascardell, senyor de la calç (1263)

L'any 1268 Jaume Mascardell ja era un "ciudadà" de Girona. Els orígens de la seva família eren humils: el 1104 Joan, dit Mascardell, va comprar una casa al burg de Sant Feliu de Girona, enmig d'obradors de ferrers. Entre el 1197 i el 1231 els germans Ramon i Jaume Mascardell van intervenir sovint, com a testimonis i contractants, en molts negocis immobiliaris. Deixant diners als nobles van aconseguir drets i dominis senyorials. La seva fortuna tenia un secret: la calç. Barrejada amb aigua i sorra, les pedres de les parets, esglésies, palaus i ponts quedaven soldades per segles. Entre el 1206 i el 1263 els Mascardell van controlar les pedreres i els forns de calç de Boixeda, entre Sant Pere de Galligants i Sant Daniel. En Jaume Mascardell va saber plegar a temps. El 1263 van vendre els forns de calç i el 1273 va casar la seva filla, Blanca, amb un cavaller, Simó de Lledó. Per pagar-ne el dot va vendre per 1.160 sous els drets que tenia sobre catorze masos situats a Sant Julià del Llor, Sant Vicenç de Constantins, Sant Climent d'Amer i les Serres. Els Mascardell havien ascendit en l'escala social. Havien passat a viure de renda. Quan van arribar els francesos, el 1285, ni Simó de Lledó ni Blanca eren a Girona. S'havien esfumat.

4

PLAÇA DE SANT FELIU

Un dia un honrat comte francès era malalt en la host e, per tal que fos pus segur, jaïa en son llit en una església que era prop lo mur de la ciutat de Gerona, la qual lo rei de França li havia lliurada per tenda, per tal car era honrat hom e que allí pogués fer a sa guisa. E, mentre que ell jaïa així malalt en son llit, un sarraí ballester lo viu del mur de la ciutat, per la *fenella* de les portes d'una finestra que era en aquella església. (...) Aparellà bé sa ballesta e *aesmà* bé lo malalt, e veé'l que seïa en son llit e que li estava un escuder davant, amb un ventall de ploma de paó per *ostar* les mosques, e aquell comte malalt, que tenia una escudella d'argent plena de brou que bevia. E, quan lo sarraí l'hac bé *aesmat*, va desparar sa bona *ballesta de dos peus* que tenia, e passà la *treta* per aquella fenella de les portes de la finestra, e donà tal colp a l'escuder, que tenia lo ventall per la mà, que ultra passà la *treta*, e puis, anà ferir lo comte, qui bevia lo brou, e donà-li tal colp per los pits, que ultra passaren les empenes de l'altra part, sí que sempre caec *en sobines* mort fred.

juliol de 1285

fenella:
esclatxa,
obertura llarga
i molt estreta

aesmar:
estimar,
calcular

ostar: fer
marxar

**ballesta de
dos peus:**
ballesta que
es parava amb
una palanca de
doble gafa

treta: sageta
de ballesta

en sobines:
d'esquena

(Bernat Desclot, *Llibre del rei en Pere*, cap. CLXIII)

Ermessenda de Fontclara, servidora dels pobres (1290)

Per entrar al portal de Sobreportes calia passar un vall o fossat a través d'un pont llevadís: el "pont de na Clara". Na Clara podria ser la mare d'en Vidal i l'àvia d'en Bellhom de Besalú, jueu, que l'any 1268 va vendre parts dels molins de l'Hort i de Cagafaves, al Mercadal, per 100 sous. Però, és més probable que Na Clara sigui el nom abreujat d'una altra dona, Ermessenda de Fontclara, que l'any 1290 tenia unes cases entre la plaça de Sant Feliu, la pujada de Sant Feliu i el carrer Calderers, per on el 1335 baixaven les aigües del fossat o vall de na Clara. Ermessenda era la vídua d'en Pere de Fontclara, jurista de Girona, que havia disposat el 1284 en testament que calia fundar a la capella de Santa Maria de les Puel·les de Girona una almoina consistent en repartir pa als pobres els dies de Sant Andreu i Pentecosta. Gràcies a la col·laboració de diferents ciutadans gironins la institució de beneficiència va créixer. Arnau Rafard va cedir-li, per permuta, uns casals situats a tocar el cementiri de Sant Feliu de Girona el 1287 i 150 sous que el procurador d'aquesta almoina, Arnau de Camps, va utilitzar per comprar la ferreria de Vilobí a un altre ciutadà, Berenguer de Gornal. Aquest, però, se la va fer cobrar: 3.400 sous.

5

PUJADA DE LA CATEDRAL / ESCALES DE LA PERA

El rei (...) venc-se'n a la ciutat de Gerona. E, aquí, ell trobà totes les hosts de Catalunya que ell havia fetes venir com se partiren del coll de Panissars. E trobà, encara, que els almogàvers barrejaven ja lo call juïc de Gerona, e los hòmens de la vila qui desemparaven ja llurs albergs e que se n'anaven per paor dels francesos. El rei, quan ho viu, fou-ne molt despagat e, amb una maça al puny, en son cavall calcant, lleixà's anar als almogàvers qui barrejaven lo call, e nafrà'n molts e féu-ne penjar dos o tres, e així romàs aquell fet. (...) El rei, *encontinent*, féu fer manament en la ciutat de Gerona que tot hom qui fos estadant de la ciutat, clergue o llec, cristià o jueu, que dins tres jorns hagués procurat que pogués eixir de *llaïns*, e que no hi romangués nengú, sinó cells que el rei hi metria en establiment. E, quan los hòmens de la vila hagueren oïda la crida, sabé'ls fort bo, car havien gran reguard dels francesos, que peça havia que se'n foren tuit anats, si gosassen. E, mantinent, aparellà's cascú al mills que poc e isqueren-se tuit de la ciutat.

18 de juny
de 1285

encontinent:
tot seguit

llaïns: allà dins

(Bernat Desclot, *Llibre del rei en Pere*, cap. CLXIII)

Bonafilla, filla d'Astruc Ravaia (1285)

I entre poetes, filòsofs i mestres, entre homes rics i poderosos, tesorers i administradors reials, va créixer Bonafilla. El seu pare era N'Astruc Ravaia. Ben poques famílies es podien prear d'haver estat dignes i dipositàries de la confiança d'un rei. Ben poques en aquella Girona medieval, i entre elles, aquella família de jueus, els Ravaia. Ells tenien el privilegi de ser considerats pel monarca com homes de la seva Cort, la d'un rei, Jaume I, que encara els anomenava "iudeum nostrum" en els seus privilegis i documents. Perquè seus eren Abraham i Jucef i Mossé i Bonafilla, malgrat fossin rics, malgrat fossin poderosos, malgrat exercisin càrrecs públics importants. Malgrat tot plegat, eren Jueus, serfs del rei, homes i dones en estat de dependència. (...) Jucef Ravaia, germà de Bonafilla, era el 1267 Batlle de Girona i del Gironès, i l'altre germà, Mossé Ravaia, va arribar a tenir, el 1265, un càrrec equiparable, per condició i tasques, al d'un Batlle General de Catalunya. El pare de tots ells, N'Astruc Ravaia, fou Batlle de Girona, i representant del rei En Jaume. (...) Alguns membres de la família es van traslladar a les terres del sud, i només alguns van tornar a la ciutat. Bonafilla mai no va marxar-ne, de Girona.

(Sílvia Planas, *Filles de Sara*)

6

PLAÇA DEL CORREU VELL

Els francesos (...) guarniren-se una companya de cavallers, qui eren tro a quatre-cents a cavall, e entraren dins aquella vila que és fora lo mur vell, e vengueren en una gran plaça e ampla, qui és a l'entrant del call juïc, e acostaren-se a les portes. E aquells de dins estigueren *arreats*, e no es mogueren *tro* que els francesos foren a les portes. E, llavors, En Ramon Folc féu obrir les portes e abaixar les cadenes d'aquella part, e donaren salt defora tro a seixanta cavallers armats e tro a quatre-cents servents amb llurs armes. E feriren ardidament en los francesos amb les *astes* esteses, que no els valc guarniment que aportassen, que a la primera ferida abateren mort lo nebot del senyor d'aquells quatre-cents cavallers (...) e ocieren-los quatre cavalls. Els francesos giraren les testes e meseren-se mans a fugir. E, puis reconegueren que el nebot de llur capità hi era romàs, tornaren altra vegada tro sus a la porta per llevar aquell que jaïa mort al camp. E, entre els altres, acostà-s'hi més l'oncle, ço és a saber lo senyor d'aquells cavallers, e acostà's tant al mur, que una pedra li venc damunt, de la *bestorre* qui és sobre la porta, e donà-li tal colp sobre l'*elm* que portava al cap, que del cavall l'abaté a terra mort fred. E així romaseren-hi oncle e nebot.

fi de juny
de 1285

arreat:
disposat
tro: fins

asta: llança

bestorre: torre
construïda
sobre la muralla
elm: casc de
l'armadura

(Bernat Desclot, *Llibre del rei en Pere*, cap. CLXIII)

Mural de l'antiga canònica de Sant Vicenç de Cardona (Bages)

Arnau de Perafort, cavaller (1285)

L'any 1283 Arnau de Perafort, cavaller de Montfullà, i el seu primogènit, Bernat, van vendre per 550 sous el mas Vives de la mateixa parròquia de Montfullà a un ciutadà de Girona, Bernat Duran de Baldac. El març del 1285 encara van vendre una olivera per 15 sous. Potser aquests diners van servir per preparar-se per a la guerra. El rei Pere II els degué enviar unes lletres convocant-los a l'host, segons estableixen els Usatges de Barcelona, per defensar-lo de l'exèrcit del rei francès que s'acostava. Malauradament, no se sap res més d'ells. El 1311 Ramon de Perafort, fill d'Arnau, confessava deure 100 sous pel forment que havia comprat a Pere Duran de Baldac, fill de Bernat Duran i ciutadà de Girona. Cavallers endeutats que venien patrimoni i ciutadans enriquits que compraven masos i cases fortes. El món, des del setge de Girona del 1285, s'havia capgirat.

7

PONT DE LES PEIXATERIES VELLES

En Ramon Folc (...) havia fet, dins, manament que nengú no els isqués defora per avinentesa que n'hagués. Mas los sarraïns ballesters (...) trencaren *celadament* una paret, que havien feta fora lo mur, prop la *barbacana*, e per un forat sotil isqueren tro a seixanta hòmens a peu, amb llurs ballestes e amb llurs bons coltells a la cintura. E, quan venc sus al primer son, anaren-se'n tots justats a les primeres tendes que trobaren. E esdevengueren en una tenda d'un cavaller de Normandia, qui sopava llavors amb companyia de cavallers francesos que hi havia convidats aquell vespre. E, quan foren a la porta de la tenda, pararen llurs ballestes e entraren dins amb les ballestes parades, e ocieren-hi cinc cavallers, e preseren vius trenta-vuit hòmens de companyia d'aquell cavaller de Normandia, e lligaren-los bé. (...) E, ans que fossen sentits, tornaren-se'n dins la vila per aquell forat que havien fet prés la barbacana.

**fi de juny
de 1285**

celadament:
amagadament

barbacana:
fortificació
davant d'una
porta de
muralla

(Bernat Desclot, *Llibre del rei en Pere*, cap. CLXIII)

© National Library of Ireland (Franck. François Gobinet de Villecholes)

Ferrer Ponç, pagès de Riudellots de la Selva i ballester (1265)

Un tret de ballesta, una ballestada. Aquesta és la distància entre el mas que el ciutadà de Girona Bernat de Banyoles tenia a Riudellots de la Selva, el mas Rail, i el mas més proper del domini del clergue Guillem Gaufred, tresorer de la seu de Girona, el mas Gombau. Molts pagesos de Riudellots així ho van reconèixer el 1265 en un plet que va enfrontar aquest clergue amb els procuradors del rei i del noble Gastó de Bearn. Un dels pagesos de Riudellots, Ferrer Ponç, va ser molt més precís: el tret de ballesta equivalia a la distància “de scribania usque ad furnum Mercatallí”, de l’escrivania de Girona al forn del Mercadal, 175 m pel llit de l’Onyar. Com ho sabia? Que ho havia mesurat? Potser havia presenciat el “joc de la ballesta”, fins ara només documentat a Barcelona i a Mallorca. Es tractava d’un concurs d’habilitat en el maneig de la ballesta, en què el guanyador rebia un bon premi. L’haurien introduït els templers al segle XIII, però s’hauria difòs ràpidament entre els menestrals i els artesans de les ciutats. I també entre els pagesos dels masos.

8

PLAÇA DEL MERCADAL

El rei allongà l'ardit tro al vespre, que foren dues o tres hores passades de la nit, que els cavalls hagueren *rosa* la civada, e lo rei e los cavallers hagueren dormit un poc. Guarnís lo rei e féu guarnir tots los altres, a cavall e a peu. E, quan foren tuit guarnits, eren tro a cinc-cents cavallers amb llurs armes e tro a cinc milia servents, entre almo-gàvers e uns e altres. E meseren-se al camí tot dret vers Gerona, e cavalcaren tant la nit, que en el jorn, com lo sol començava d'eixir e d'aparèixer sobre terra, foren sus davant Gerona, e passaren davant la host dels francesos, així prop que no havia un tret de ballesta entre els uns e los altres, ans, si parlassen alt los uns, pogueren oir los altres ço que deïen, que no havia *cor* una aigua que ha nom Ter, al mig d'ells. (...) E passaren bé esperts e afrontats, que anc no trobaren qui res los dixés, ans los guardaven los francesos e es meravellaven, així com si vessen un ase volar, mas no es pensaven gens que el rei d'Aragó fos allí. E En Ramon Folc e cells qui eren en l'establiment de Gerona conegueren bé que lo rei era allí, car bé es pensaven que null hom del món no gosaria passar *allèn*, ne aventurar-s'hi tan fortment, si el noble rei d'Aragó no fos allí. Per què, aitant com los viren, cridaren tuit a grans crits: –Aragó, Aragó!

**15 d'agost
de 1285**
rosa: rosegada

cor: més que

allèn: de l'altra
banda

(Bernat Desclot, *Llibre del rei en Pere*, cap. CLXIII)

Maria Mossa, venuda als francesos (1286)

El 30 d'agost de 1286, el rei Alfons escriu a Ramon Calvet i ens fa saber que Maria Mossa de Girona –possiblement una burgesa acomodada–, havent abandonat la ciutat a causa del “rei de França que venia amb el seu exèrcit”, havia dipositat els seus béns al castell de Vilobí d’Onyar –pocs quilòmetres al sud de Girona–, en mans del seu castlà, Berenguer de Gornal. Però aquest Berenguer la va trair i va entregar, ella i els seus béns, als francesos. Per això el rei insta que es faci un judici contra Berenguer i es proveeixi na Maria d’un advocat idoni que l’assessori i l’ajudi en la causa. Que els francesos anessin fent ràtzies pels encontorns de Girona és evident –fet que no justifica el comportament innoble de Berenguer–, però què se’n devia fer de la pobra Maria Mossa? A les cuines del campament francès o, més probablement, de prostituta per a l’exèrcit invasor?

(Stefano M. Cingolani, Pere el Gran. Vida, actes i paraula)

9

RAMBLA DE LA LLIBERTAT

Diu lo conte que, quan la host dels francesos hac estat un llong temps e tengueren assetjada la ciutat de Gerona, en l'endemig hagueren gran mal pres los francesos en aquella host e prenien tot dia (...). Nostre Senyor, d'altra part, qui tota vegada mantén los humils e puneix los orgullosos, tramès-los damunt en aquella host pestilències e malalties e fam e totes males ventures. Car, primerament los tramès pestilències de mosques, que hi hac tantes, que en el romanent del món no foren anc vistes tantes ensems. E eren mosques ben tan grosses e tan grans com una glan, e entraven per les narius als cavalls e davall per lo ses, que no hi valien mantes ne tanques de cuir, ne nengun giny que fessen que els ho poguessen vedar. E, *mantinent* que els eren entrades per un dels llocs damunt dits, no hi havia tan forts ne tan poderós cavall que tantost no caigués a terra mort fred. Així que bé en moriren en aquella host, per aquelles mosques, quatre mília cavalls de preu e ben vint mília d'altres, sens tot si, que anc la plaga que Déus donà en Egipte al rei Faraó no poc ésser major que aquesta.

agost de 1285

mantinent:
tot seguit

(Bernat Desclot, *Llibre del rei en Pere*, cap. CLX)

Ramon Calvet, jurista de Girona (1294)

El març de l'any 1294 Ramon Renall va dictar el seu testament. Com a marmessor, va cridar en Ramon Calvet, jurista, que era el seu gendre, el marit de la seva filla. Entre d'altres feines, era l'encarregat de controlar que a l'enterrament hi anessin representants de totes les esglésies de la ciutat amb les creus. Ramon Renall, que encara era viu el desembre del 1295, va obtenir dos molins bladers del Mercadal de Girona que havien estat "destruïts ... per l'exèrcit dels francesos". Havien estat d'Astruc Ravaia, jueu, i van passar a en Ramon Calvet, que va afegir als tres recs en què es dividia el rec comtal al final –el "franch", el "mijà" i el "petit"–, un altre rec amb nous molins: el "rech d'en Calvet, àlies de Cagafaves". Ramon Calvet, com a jutge ordinari de la vegueria de Girona, rebia les denúncies de possibles col·laboradors durant la invasió francesa i acompanyava en Bernat de Banyoles, lloctinent del veguer de Girona. Amb en Miquel de Gornal, feien de cònsols de l'Hospital Nou de Girona. També era cunyat de Pere de Gornal, parent del que havia estat senyor del castell de Vilobí, Berenguer de Gornal. Era un personatge clau de la Girona d'abans i de després del 1300. I vivia al lloc clau de la ciutat: entre el cap del pont de framenors i la plaça de les Albergueries, per on passava el camí de Barcelona a França.

10

PLAÇA DEL VI / CARRER CIUTADANS

Quan lo rei de França hac oït e entès (...) que la sua armada era desbaratada e destruïda, (...) enfortís la malaltia sobre ell, e féu-se traer de la host e del setge de Gerona, e, celadament, féu-se aportar a Castelló d'Empúries, e aquí jac e malavejà un gran temps. Entretant, En Felip, fill seu major, e los consellers seus qui eren romasos en la host, trameren a dir e pregar a En Ramon Folc que (...) que retés a ells la ciutat de Gerona, segons les covinences fetes e atorgades. E En Ramon Folc (...) al terç dia, féu-ne eixir tots los malalts primerament, e tots cells qui armes no podien dur, e puis, isqueren totes les *atzembles*, e puis, isqué En Ramon Folc amb los altres cavallers. E vengueren-ne tuit en fila, tro que nengú no romàs dedins la ciutat, e eren la mills arreada companya del món. Els francesos, qui els miraven e els guardaven, meravellaren-se com tan poca gent havia hagut tant d'enfortiment per tan llong temps, mas anc no els feren ne els dixeren null mal ensenyament a l'eixir, ne nulla vilania, ans los honraren aitant com pogueren. Puis, quan tuit foren defora, que negú no hac dins la vila, e En Ramon Folc amb sa companya foren lluny bé dues milles de la ciutat, que se n'anaven, llavors los francesos entraren en la ciutat de Gerona, amb gran alegria e amb grans crits e amb gran algtzara. Mas no els durà llongament ne posseïren gaire aquella ciutat.

8 de setembre
de 1285

atzembla:
bèstia de
càrrega

(Bernat Desclot, *Llibre del rei en Pere*, cap. CLX)

El setge de Girona de 1285

Fou una acció veritablement heroica la defensa de Girona, assetjada, per espai de dos llargs mesos per un potent exèrcit. Però no hem d'atribuir als gironins la defensa de la ciutat. (...) L'actitud dels gironins en aquesta guerra va ésser passiva. Allò que en la població de Girona del 1285 s'ha de reconèixer no és l'activitat defensiva, sinó la passivitat i la resignació en el sacrifici. La ciutat es va sacrificar per la defensa de Catalunya i de tota la Corona d'Aragó. Els gironins deixaren les seves cases perquè tota la ciutat pogués convertir-se en un reducte fortificat, facilitat així l'acció dels homes de guerra (...). La part baixa de la ciutat quedà immediatament i sense lluita de ca mena, en mans dels invasors, i sofrí totes les conseqüències de l'ocupació per un exèrcit en peu de guerra, i de la seva proximitat al terreny en què es produïen els combats. Hagué de suportar també totes les malalties i la pesta que afectaren l'exèrcit invasor.

(Enric Mirambell, *El setge de Girona en temps de Pere el Gran*)

Ho organitza:

emhu

ESCOLA MUNICIPAL
D'HUMANITATS

MUSEU D'HISTÒRIA DE GIRONA

Hi col·labora:

Carrer Allaruda, 28
17001 Girona
938 25 29 47
info@emhu.cat
+cub

www.girona.cat/emhu

@lletres_gi

/LletresGirona